

Aan	Kees van Geffen
Betreft	Gemeente als schuldeiser
Van	Monique Willems
Datum	9 februari 2021

Besluit, d.d. 9 februari 2019

- Doorgaan met de versterking van de samenwerking tussen W&I en schuldhulpverlening middels gebiedsgericht werken, de Samenwerkwijze en intervisie.
- Aan de slag gaan met basale richtlijnen voor samenwerking en het aanpassen van verordeningen op basis van de uitvoeringspraktijk.
- Met BSOB in gesprek gaan om bij een voorstel van schuldhulpverlening standaard akkoord te geven.
- Het uitwerken van bestuurlijke richtlijnen voor het omgaan met fraudeschuld bij traject schuldhulpverlening en met kwijtschelding van W&I-schulden. Dit om meer sturing te geven aan de uitvoering. Hierbij hebben we te maken met wettelijke eisen en financiële implicaties.

De gemeente als schuldeiser en loonbeslag bij eigen werknemers

Kader

Beleidskader Armoede en Schulden 2020-2024

Actie: We zetten in op het verbeteren van ondersteuning bij onze gemeentelijke werknemers met schulden en onze eigen rol als schuldeiser.

1. Werknemers van gemeente Oss met loonbeslag

Als gemeente kunnen we een bijdrage leveren aan vroegsignalering schuldenproblematiek door oog te hebben voor onze eigen werknemers die met loonbeslag te maken hebben en hen ondersteuning en hulp te bieden. Omdat geldzorgen het functioneren van de medewerker op zijn/haar werk kan beïnvloeden is dit ook in het belang van onze organisatie.

Hoe vaak komt het voor?

Uit navraag bij personeelszaken blijkt dat het slechts enkele keren per jaar voorkomt dat een medewerker met loonbeslag te maken krijgt.

Wat doen wij als we loonbeslag signaleren?

Als we loonbeslag signaleren, nemen we contact op met de medewerker. Zo nodig verwijst P&O door naar onze afdeling SHV. Indien mensen vanuit onze organisatie worden doorverwezen naar schuldhulpverlening, wordt ook de leidinggevende ingelicht of gecheckt of de medewerker dit zelf gedaan heeft. Zeker ook als de combinatie van een schuld met de taken van de medewerker een verhoogd risico oplevert in het kader van ondermijning.

Nieuw is de mogelijkheid van Geldfit.nl. De medewerker kan geattendeerd worden op Geldfit.nl en de vragen op deze website invullen om te zien welke hulp het meest passend is. De website toont hierbij ook de wijze waarop een afspraak kan worden ingepland.

Conclusie/aanbeveling

- Loonbeslag komt weinig voor
- Er is een duidelijke werkwijze
- De mogelijkheid van Geldfit onder de aandacht brengen

2. Onze eigen rol als schuldeiser

Inleiding

Het innen van schulden door de gemeente hoort op een verantwoorde en fatsoenlijke manier te gebeuren. We willen een zorgvuldig en maatschappelijk verantwoord incasso. Wie een schuld of boete heeft, moet in principe betalen. En wie niet betaalt, riskeert een verhoging. Maar mensen die wel willen betalen, maar vanwege geldzorgen niet kunnen, moeten we niet onnodig dieper in de problemen brengen en hun stress verhogen. We willen mensen een kans bieden om met schuldhulpverlening hun leven weer op de rails te krijgen. We willen dat ze schuldenzorgenvrij worden en hiertoe willen we integraal samenwerken.

Op wie richten we ons?

Inwoners met schulden en betalingsachterstanden bij de gemeente, die veel stress ervaren door hun schulden, hierdoor belemmeringen ervaren om te participeren en moeilijk schuldenvrij worden ondanks hun inzet en medewerking. Het gaat hierbij soms ook om mensen die (tijdelijk of structureel) moeite hebben om zelf regie te houden op hun geldzaken of de juiste hulp te vragen.

Op welke wijze is onze gemeente schuldeiser?

De inwoner kan op verschillende wijzen met de gemeente van doen hebben als het gaat om invorderingen:

- het betalen van belastingen en heffingen
- het terugbetalen van gemeentelijke kredieten
- het terugbetalen van onterecht ontvangen (bijzondere) bijstand

- het betalen van opgelegde boetes bij fraude (inlichtingenplicht participatiewet)

Het thema 'de gemeente als schuldeiser' kan verschillende associaties oproepen. Deze associaties zijn de laatste tijd beladen door de landelijke toeslagenaffaire, waarbij de landelijke overheid onterecht geld terugvordert, en de discussie over het terugvorderen van bijstand naar aanleiding van een casus uit de gemeente Wijdemeren. Hier gaat het met name over 'terugvorderingen van onterecht ontvangen bijstand' en boetes bij fraude. Inwoners hebben echter vooral schulden openstaan bij de gemeente vanwege diensten die zijn geleverd (b.v. verwerking afval) of omdat de gemeente de inwoner heeft geholpen met een lening, zoals bijzondere bijstand. Ook helpen we mensen met een klein budget door voor hen de lasten te verminderen en zo (oninbare) schulden te voorkomen. Denk aan betalingsregelingen, kwijtschelding van gemeentelijke belastingen (BSOB) of heffingen (b.v. afval ophalen).

Landelijke ontwikkelingen

Amendement op de wijziging van de participatiewet, september 2020: Voor mensen die hulp zoeken bij hun schulden, verbetert de situatie. Het amendement bepaalt dat het verbod voor een gemeentebestuur om in te stemmen met een schuldregeling(svoorstel) voortaan alleen nog geldt voor vorderingen waarbij de informatieplicht is geschonden én waarbij sprake is geweest van vastgestelde opzet of grove schuld.

Wat voor ruimte biedt de wet voor maatwerk?

Algemeen

- Vanuit de participatiewet meewerken aan betaalregelingen en opschorten van betalingen
- Vanuit de participatiewet meewerken aan schuldsanering bij verzoek team schuldhelpverlening (behalve bij fraude door grove schuld of opzet, kwijtschelden mag niet eerder dan na 10 jaar)
- Kwijtschelding/betaalregeling gemeentebelastingen
- Kredieten participatiewet kunnen worden omgezet in schenkingen
- De mogelijkheid buiten invorderingstelling van de schuld (kwijtschelding) na 5 jaar op grond van vastgestelde criteria in beleidsregels en het individuele verhaal van de belanghebbende (geen fraudeschuld door grove schuld of opzet)
- Op individuele basis een afwijkend (t.o.v. de 95%-grens) voorstel tot aflossing beoordelen

Conclusie: Er is binnen de wet veel ruimte voor maatwerk.

Aantal mensen met schulden per thema

De meeste schulden bij de gemeente spelen in de participatiewet. Hiervoor hebben we cijfers in beeld gebracht.

De cijfers betreffen 2020. Het hele bedrag dat openstaat in de participatiewet per 1 januari 2021 is € 3.163.000.

Gezien deze feiten focussen we op mogelijkheden voor verbeteringen bij WenI en SHV.

Welke typen schulden komen het meest voor?

In totaal zijn er 612 klanten met één (of meerdere) openstaande vordering(en) binnen de participatiewet bij onze gemeente.

De 5 meest voorkomende schuldtypen:

- 214 klanten hebben een lening openstaan (leenbijstand, het gaat hier niet over een lening voor levensonderhoud)
- 111 klanten hebben ten onterechte verstrekte bijstand openstaan
- 65 klanten hebben een TOZO-rentedragend bedrijfskrediet openstaan
- 51 klanten hebben te maken met terugvordering bijzondere bijstand (lening)
- 21 klanten hebben een krediethypotheek openstaan
- de overige schulden betreffen minder klanten

Op 1 januari 2021 waren er ongeveer 50 klanten met een opgelegde boete vanwege schending inlichtingenplicht participatiewet.

Grootte van de schulden

- 107 personen hebben vordering(en) tussen € 0 en € 500 openstaan
- 76 personen hebben vordering(en) tussen € 500 en € 1.000 openstaan
- 41 personen hebben vordering(en) tussen € 1.000 en € 1.500 openstaan
- 388 personen hebben vordering(en) > € 1.500 openstaan= 63%

Totaal 612 klanten met vorderingen, 37 % onder de € 1.500 , 63 % betreft € 1.500 of meer,

Belangrijkste conclusies onderzoek 'gemeente als schuldeiser'

- De meeste schulden bij inwoners ontstaan niet bij gemeente maar bij rijksbelastingdienst, zorgverzekeraars, huur, energie, water, telecombedrijven en banken (leningen / roodstand).
- Bij de gemeente als schuldeiser gaat het meestal om schulden bij Werk en Inkomen (P-wet) of bij de BSOB (gemeentebelasting). Andere schulden zoals rond parkeerboetes etc. komen soms voor en dan gaat het om kleinere bedragen.
- Voor een groot gedeelte gaat het goed om tot een integrale aanpak te komen voor inwoners met schulden (SHV, Werk en Inkomen, gemeentelijke belasting) en te zorgen voor betaalregelingen, schuldsanering en opschorting van betalingen, wanneer er vorderingen van de gemeente zijn.
- Binnen W&I is persoonlijk contact met de inwoner, goede voorlichting en werken vanuit vertrouwen het uitgangspunt. Als er vermoedens zijn van schending van de inlichtingenplicht wordt er geluisterd naar het verhaal van de inwoner. Ook bij het bepalen van de mate van verwijtbaarheid en de hoogte van de boete. Bij het opleggen van de boete wordt er rekening gehouden met de draagkracht.

- Er is zowel bij SHV als bij W&I behoefte om tot meer standaardafspraken in de samenwerking te komen op basis van de uitvoeringspraktijk (ook met BSOB). Zo kan het proces voor de inwoner versneld worden. Daarnaast blijft het gezamenlijk gesprek nodig op klantniveau om tot maatwerk te komen.
- Als er sprake is van fraude dan is niet altijd duidelijk in hoeverre onze gemeente om wil gaan met maatwerk naar de inwoner en het zoeken naar ruimte in een schuldentraject. Ook voor het kwijtschelden van schulden is het standpunt van de gemeente niet duidelijk. Hier is in de uitvoering behoefte aan om discussies te voorkomen.
- Voornemens of besluiten bij W&I kunnen soms een onbedoeld groot effect hebben op de financiële situatie van een inwoner (b.v. verrekening van een vordering met de bijstand). Hoewel W&I werkt vanuit draagkracht blijft het van belang om hier alert op te zijn.